

Абгрунтаванне неабходнасці
прыняцця Закона Рэспублікі Беларусь
”Аб змяненні кодэксаў“

1. Мэта і прававыя падставы падрыхтоўкі праекта

Распрацоўка праекта Закона Рэспублікі Беларусь ”Аб змяненні кодэксаў“ (далей – праект Закона, законапраект) выклікана неабходнасцю ўдасканалвання парадку надання культурным каштоўнасцям статусу гістарыка-культурных каштоўнасцей і пазбаўлення іх такога статусу, а таксама ўнясення іншых змяненняў, звязаных з практыкай прымянення Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры (далей – Кодэкс) у частцы рэгулявання грамадскіх адносін, звязаных з дзейнасцю творчых саюзаў, увозам і вывазам культурных каштоўнасцей, бібліятэчнай і музейнай справамі, народнымі мастацкімі рамёствамі, арганізацыяй і правядзеннем культурных мерапрыемстваў, дзейнасцю клубных фарміраванняў.

2. Абгрунтаванасць выбару віду нарматыўнага прававога акта

Праект Закона падрыхтаваны на падставе пункта 23 плана падрыхтоўкі законапраектаў на 2020 год, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26 снежня 2019 г. № 482.

3. Прадмет прававога рэгулявання структурных элементаў праекта, якія змяняюць існуючае прававое рэгуляванне адпаведных грамадскіх адносін, інфармацыя аб змене канцэптуальных палажэнняў заканадаўства, інстытутаў галіны (галін) заканадаўства і прававых наступствах такой змены

Абгрунтаванне да артыкула 1 праекта Закона.

Да пункта 1.

Пунктам 1 праекта Закона прадугледжана ўнясенне дапаўненняў і змяненняў у **артыкул 1 Кодэкса**, у якім змяшчаюцца **асноўныя тэрміны**, якія прымяняюцца ў Кодэксе, **і іх азначэнні**.

Удакладняецца вызначэнне тэрміну ”гісторыка-культурная спадчына“ (падпункт 1.3 пункта 1 артыкула 1 Кодэкса) шляхам дапаўнення слоў ”, архітэктурныя, канструктыўныя“.

Такая неабходнасць абумоўлена тым, што фізічная страта ці пашкоджанне адпаведных архітэктурных ці канструктыўных элементаў з’яўляецца стратай тых адметных вартасцей (сводаў, сцен, падпружных арак, драўляных аутэнтчных перакрыццяў, архітэктурнага дэкору і г.д.), якія з’яўляюцца характэрнымі для гісторыка-культурнай каштоўнасці і з’яўляюцца падставай для ўключэння помніка архітэктуры ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь (далей – Дзяржаўны спіс). Падпунктам 5.1.1 ТКП 45-1.02-295-2014 вызначана, што ўяўляе архітэктурная мадэль па

аб'ектах (з распрацоўкай фасадаў, папавярховых планаў, даху, дызайн-праектаў інтэр'ераў, твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва) і канструктыўная мадэль (з выкананнем неабходных разлікаў, схем і вузлоў апорных канструкцый, падмуркаў, армавання жалезабетонных элементаў). Такі падзел паказвае на тое, што канструктыўныя асаблівасці гісторыка-культурнай каштоўнасці не ўваходзяць у склад архітэктурных асаблівасцяў.

Аналагічныя дапаўненні ў мэтах забеспячэння адзінства тэрміналогіі таксама ўносяцца ў пункт 4 артыкула 75, пункт 6 артыкула 91, пункт 1 артыкула 92, пункт 2 артыкула 103 і падпункт 1.3 пункта 1 артыкула 112 Кодэкса.

Пункт 1 артыкула 1 Кодэкса дапаўняецца падпунктам 1.4¹, які змяшчае азначэнне тэрміну "запрашальны білет на наведванне культурнага мерапрыемства" у мэтах ліквідацыі прававога прабелу. У цяперашні час у заканадаўстве аб культуры адсутнічае азначэнне паняцця "запрашальны білет", што выклікае цяжкасці пры ажыццяўленні фінансавай дзейнасці арганізатараў культурных мерапрыемстваў і ў ходзе кантроля за яе ажыццяўленнем з боку кантралюючых і праваахоўных органаў.

Пункт 1 артыкула 1 Кодэкса дапаўняецца падпунктам 1.8¹, якім уводзіцца вызначэнне тэрміну "культурная спадчына". Унясенне гэтага дапаўнення з адначасовай карэктыроўкай норм артыкулаў 68 і 83 Кодэкса дазволіць завяршыць урэгуляванне зместу паняццяў "гісторыка-культурная каштоўнасць" і "культурная каштоўнасць", "гісторыка-культурная спадчына" і "культурная спадчына" і замацаваць іх розныя прававыя статусы.

Дапаўненні ўносяцца у падпункт 1.14 пункта 1 артыкула 1 Кодэкса у мэтах удакладнення тэрміна "творчая дзейнасць".

Увядзенне паняцця "частка гісторыка-культурнай каштоўнасці" у пункце 1 артыкула 1 Кодэкса (дапаўненне падпункта 1.16 і дапаўненне пункта падпунктам 1.17) абумоўлена неабходнасцю прававога рэгулявання статусу адасобленай долі (часткі) гісторыка-культурнай каштоўнасці, у тым ліку жылых і нежылых памяшканняў у гісторыка-культурных каштоўнасцях.

Правапрымяняльная практыка з 1992 года прадугледжвае безумоўнае падпісанне ўласнікамі (карыстальнікамі) матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей ахоўных абавязацельстваў на сваю долю (частку) адпаведнай каштоўнасці, якая належыць ім і за захаванасць якой яны нясуць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўствам.

Аднак на сённяшні дзень ні Кодэкс, які з'яўляецца асноўным нарматыўным прававым актам, рэгулюючым адносіны ў сферы культуры, ні іншыя акты заканадаўства не змяшчаюць азначэння такога паняцця, як "частка гісторыка-культурнай каштоўнасці", што выклікае на практыцы непаразуменні пры правапрымяненні норм Кодэкса ў частцы адказнасці не толькі за гісторыка-культурную каштоўнасць, але і за ўсе яе долі (часткі) пры падпісанні ахоўных абавязацельстваў і правядзенні работ на адпаведнай частцы.

Такім чынам, замацаванне паняцця "частка гісторыка-культурнай каштоўнасці" ў Кодэксе прапанавана каб падцвердзіць практыку выканання абавязкаў уласнікаў (карыстальнікаў, землекарыстальнікаў) матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Даведачна. На 1 студзеня 2021 г. у Дзяржаўны спіс уключана 5451 матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, а колькасць уласнікаў (карыстальнікаў) з улікам уласнікаў (карыстальнікаў) частак дадзеных каштоўнасцей складае больш за 12,5 тысяч асоб. Такім чынам, колькасць уласнікаў, якія валодаюць адасобленымі долямі (часткамі) гісторыка-культурных каштоўнасцей больш за 7 тысяч.

Да пункта 2.

Змяненні ў **артыкул 4 Кодэкса** ўносяцца ў сувязі з неабходнасцю ўдакладнення норм у адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2018 г. № 130-З "О нормативных правовых актах" і Законам Рэспублікі Беларусь ад 23 ліпеня 2008 г. № 421-З "О международных договорах Республики Беларусь". Згодна названым законам міжнародныя дагаворы Рэспублікі Беларусь не ўваходзяць у сістэму заканадаўства. Таму законапраэктам прапануецца іншая фармулёўка для абазначэння крыніц рэгулявання адносін у сферы культуры.

Да крыніц рэгулявання адносін у сферы культуры таксама аднесены міжнародна-прававыя акты, складаючыя права Еўразійскага эканамічнага саюза, якія, напрыклад, непасрэдна прымяняюцца пры рэгуляванні пытанняў ўвозу і вывазу культурных каштоўнасцей.

Даведачна. У цяперашні час у актах заканадаўства Рэспублікі Беларусь выкарыстоўваюцца два тэрміны для вызначэння права Еўразійскага эканамічнага саюза:

1) фармулёўка "і правам Еўразійскага эканамічнага саюза" выкарыстоўваецца ў мэтах вызначэння крыніц прававога рэгулявання ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 5 верасня 1995 г. № 3848-ХІІ "Об обеспечении единства измерений" (пункт 1 артыкула 2 новай рэдакцыі названага Закона, акт уступіў у сілу 27 лістапада 2020 г.);

2) фармулёўка "международно-правовыми актами, составляющими право Еўразійскага эканамічнага саюза" выкарыстоўваецца па тэксце Бюджэтнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (артыкулы 106 і 108) і ў мэтах

вызначэння крыніц прававога рэгулявання ў *Законе Рэспублікі Беларусь ад 24 кастрычніка 2016 г. № 437-3 “Об оценке соответствия техническим требованиям и аккредитации органов по оценке соответствия” (пункт 1 артыкула 2).*

Да пункта 3.

Дапаўненне у **артыкул 5 Кодэкса**, які вызначае пералік грамадскіх адносін, якія рэгулююцца Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб культуры, ўносіцца ў мэтах забеспячэння паўнаты прававога рэгулявання і абумоўлена унясеннем адпаведнага дапаўнення ў артыкул 1 Кодэкса ў частцы увядзення тэрміну “культурная спадчына”.

Да пунктаў 4, 5 і 22.

Унясенне змяненняў у **артыкулы 13, 14 і 82 Кодэкса** дыктуецца неабходнасцю вяртання Міністэрству культуры, мясцовым выканаўчым і распарадчым органам функцый па ажыццяўленню аглядаў нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, а таксама мясцовым органам – функцый па забеспячэнню выканання ўстаноўленых праектамі зон аховы рэжымаў утрымання і выкарыстання тэрыторый і зон аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей; фарміраванню комплексаў мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны ў рамках рэалізацыі рэгіянальных (абласных і раённых) праграм, і забеспячэнню іх выканання.

У адпаведнасці з артыкуламі 10, 13, 14 Кодэкса Міністэрства культуры ажыццяўляе дзяржаўную палітыку ў сферы культуры, а мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы ажыццяўляюць кіраванне ў сферы культуры на тэрыторыі адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі.

Згодна з артыкуламі 103, 104 Кодэкса ўсе гісторыка-культурныя каштоўнасці (100%) павінны захоўвацца і ўтрымлівацца ў належным стане незалежна ад формы уласнасці, гаспадарання і частак валодання уласнікаў (карыстальнікаў).

Разам з тым, адпаведныя мерапрыемствы па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, у тым ліку маніторынгі, не могуць ажыццяўляцца Міністэрствам культуры ў рамках Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 16 кастрычніка 2009 г. № 510 “О совершенствовании контрольной (надзорной) деятельности в Республике Беларусь” (далей – Указ № 510) па наступным прычынам:

1. ва ўласнасці юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрыемстваў, у дачыненні да якіх Міністэрству культуры дазволена праверкі згодна з Указам № 510, знаходзіцца **толькі 18%**

гісторыка-культурных каштоўнасцей, унесеныя у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

Даведачна. Уласнікамі (карыстальнікамі) гісторыка-культурных каштоўнасцей з’яўляюцца не толькі юрыдычныя асобы і індывідуальныя прадпрыемствы, якія ў адпаведнасці з пунктам 1 Указа № 510 адносяцца да “проверяемых субъектов”, але і фізічныя асобы, а таксама дзяржаўныя органы, якія таксама абавязаны забяспечваць захаванасць гісторыка-культурных каштоўнасцей (артыкул 75 Кодэкса), але якія не адносяцца да правяраемых суб’ектаў згодна з нормаў Указа № 510.

61% гісторыка-культурных каштоўнасцей знаходзіцца ў карыстанні дзяржаўных органаў (рэспубліканскай і мясцовых органаў дзяржаўнага кіравання), 21% – ва ўласнасці фізічных асоб, праверка якіх Указам № 510 не прадугледжана.

Аналіз практыкі правядзення мерапрыемстваў за 2018 г. – першае паўгоддзе 2020 г. па кантрольнай (нагляднай) дзейнасці паказвае, што ажыццяўленне Міністэрствам культуры кантрольных (наглядных) функцый магчыма толькі ў адносінах да выбарчай часткі ўласнікаў гісторыка-культурных каштоўнасцей, што складае **ўсяго 18%** ад агульнай колькасці аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны.

Падсістэмы інтэграванай аўтаматызаванай сістэмы кантрольнай (нагляднай) дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь не дазваляюць уключыць у планы правядзення маніторынгаў іншыя суб’екты (аб’екты), акрамя дазволенах Указам № 510.

Акрамя таго, выхад на праверку да аднаго суб’екта гаспадарання не дазваляе правесці агляд тых частак помніка архітэктуры, якія належаць іншым суб’ектам, якіх ІАС КНД адхіліла, або якія не з’яўляюцца правяраемымі суб’ектамі па Указу № 510.

З улікам адзначанага правядзенне аглядаў гісторыка-культурных каштоўнасцей у межах такой формы кантролю, як маніторынг немагчыма для 82% матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, што вызначае нізкую эфектыўнасць ажыццяўлення дзяржаўнай палітыкі ў дадзенай сферы на сённяшні дзень і патрабуе замацавання правядзення такіх аглядаў у заканадаўчым акце;

2. з 2018 года Міністэрства культуры пазбаўлена права ажыццяўляць агляды матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Даведачна. Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 21 лістапада 2018 г. № 842 “О внесении изменений в постановление Совета Министров Республики Беларусь от 30 ноября 2012 г. № 1105” Міністэрства культуры было выключана з Пераліку мерапрыемстваў тэхнічнага (тэхналагічнага, праверачнага) характару.

Рашэнне дадзенага прававога прабелу магчыма пры вяртанні Міністэрству культуры права правядзеня аглядаў гісторыка-культурных каштоўнасцей у рамках мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны (па аналогіі з правядзеннем тэхнічных аглядаў і абследавання стану шматкватэрных, блакіраваных і аднакватэрных жылых дамоў згодна з артыкулам 15 Жыллёвага кодэкса Рэспублікі Беларусь) і выдання юрыдычным і фізічным асобам, у тым ліку індывідуальным прадпрымальнікам, абавязковых для выканання пісьмовых прадстаўленняў па пытаннях захавання гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Даведачна. Да ўступлення ў сілу Кодэкса падобныя нормы былі прадугледжаны ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 9 студзеня 2006 г. № 98-3 "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь", што дазваляла забяспечваць выкананне патрабаванняў заканадаўства ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Гэтыя прапановы былі агучаны на пасяджэнні круглага стала "Аб удасканаленні заканадаўства аб культуры ў частцы арганізацыі і правядзення рамонтна-рэстаўрацыйных работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях пры аварыйных сітуацыях", якое адбылося ў Палаце прадстаўнікоў 27 лістапада 2018 г., а таксама падтрыманы ў 2019 годзе на пасяджэннях рабочай групы па падрыхтоўцы прапановы па ўнясенні змяненняў у Кодэкс у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны, створанай загадам Міністэрства культуры ад 24 чэрвеня 2019 г. № 106 "О создании рабочей группы", куды ўваходзілі прадстаўнікі мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, Нацыянальнага цэнтра заканадаўства і прававых даследаванняў Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, грамадскіх аб'яднанняў і навуковай супольнасці.

Артыкул 13 Кодэкса таксама дапаўняецца абзацам, згодна якому Міністэрству культуры надаюцца паўнамоцтвы запытваць і атрымоўваць з дзяржаўных інфармацыйных сістэм (рэсурсаў) дзяржаўных органаў і арганізацый на бязвыплатнай аснове інфармацыю па пытаннях аховы гісторыка-культурнай спадчыны, якія ўваходзяць у кампетэнцыю Міністэрства культуры.

Атрыманне інфармацыі па пытаннях аховы гісторыка-культурнай спадчыны неабходна Міністэрству культуры для належнага выканання абавязкаў па арганізацыі і правядзенню мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны (абзац дзясяты артыкула 13 Кодэкса). Гісторыка-культурная спадчына ўключае ў сябе аб'екты нерухомай маёмасці, дакладныя звесткі аб якіх неабходны для аб'ектыўнага, ўсебаковага і поўнага разгляду дакументаў і матэрыялаў, якія паступаюць у міністэрства ад грамадзян і юрыдычных асоб па самаму шырокаму спектру пытанняў аховы

гісторыка-культурнай спадчыны, які патрабуе ўстанаўлення ўсіх абставінаў, а таксама ў мэтах актуалізацыі Дзяржаўнага спіса.

Разам з тым, на сённяшні дзень, пры накіраванні адпаведных запытаў у органы-аператары дзяржаўных інфармацыйных рэсурсаў, якія валодаюць запытанымі звесткамі і інфармацыяй, прыходзіць адмова ад прадастаўлення такой інфармацыі з тлумачэннем, што паўнамоцтвы на запыт Міністэрствам культуры такой інфармацыі на бязвыплатнай аснове не прадугледжаны заканадаўствам (у тым ліку артыкулам 13 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры). Для ўрэгулявання дадзенай сітуацыі пунктам 4 законапраекта прадугледжана адпаведнае дапаўненне.

Паўнамоцтвы мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў (пункт **1 артыкула 14 Кодэкса**) дапоўняюцца паўнамоцтвамі па забеспячэнні гэтымі органамі выканання ўстаноўленых праектамі зон аховы рэжымаў утрымання і выкарыстання тэрыторый і зон аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей, і фарміраванні імі комплексаў мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны ў рамках рэалізацыі рэгіянальных (абласных і раённых) праграм (згодна з Палажэннем аб парадку фарміравання, фінансавання, выканання і ацэнкі эфектыўнасці рэалізацыі дзяржаўных праграм, зацверджаным Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 25 ліпеня 2016 г. № 289), і забеспячэнні іх выканання на тэрыторыі адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі. Гэтыя дапаўненні дазваляць замацаваць у Кодэксе паўнамоцтвы мясцовых органаў, неабходныя ім для вырашэння такога праблемнага пытання ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны, як замацаванне сістэмы аховы гісторыка-культурнай спадчыны на тэрытарыяльным узроўні і павялічыць аб'ёмы фінансавання на гэтыя мэты за кошт сродкаў мясцовых бюджэтаў, якія былі агучаны ў Нацыянальнай стратэгіі ўстойлівага развіцця да 2035 г., а таксама ў праекце Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2021 – 2025 гады.

Да пунктаў 6 і 7.

У сувязі з тым, што сфера кантрольнай дзейнасці з'яўляецца прэрагатывай прававога рэгулявання Указа № 510 у назве **главы 4 і артыкуле 20 Кодэкса** словы "грамадскі кантроль" замяняюцца словамі "грамадскае назіранне".

Да пункта 8.

У **артыкуле 25 Кодэкса** ўносіцца дапаўненне з мэтай замацавання праваўстанаўліваючай нормы, якая прадугледжвае магчымачць фінансавання выдаткаў па страхаванню каштоўнай і ўнікальнай дзяржаўнай маемасці дзяржаўных арганізацый сферы культуры. Пры

гэтым выкарыстоўваецца паняцце “каштоўная і ўнікальная дзяржаўная маемасць”, прадугледжанае актамі бюджэтнага заканадаўства.

У адпаведнасці з пастановай Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь ад 31 снежня 2008 г. № 208 “О бюджетной классификации Республики Беларусь” па параграфу 950 “Страхование дорогостоящего и уникального государственного имущества” адлюстроўваюцца выдаткі на страхаванне дарагой і ўнікальнай дзяржаўнай маёмасці. Прымаючы пад увагу гэты параграф, арганізацыі культуры і ўстановы адукацыі сферы культуры ажыццяўляюць страхаванне такой маёмасці, як рэдкія выданні, рарытэтныя музычныя і іншыя інструменты, прадметы і аналагічную маёмасць, якая знаходзіцца у арганізацыях культуры і ўстановах адукацыі сферы культуры. Таму для забеспячэння поўнаты прававога рэгулявання прапануецца ўключыць адпаведную праваўстанаўліваючую норму ў Кодэкс.

Да пункта 9.

Змены ўносяцца ў **артыкулы 30 і 32 Кодэкса** ў мэтах забеспячэння адзінства тэрміналогіі з улікам змяненняў, якія ўносяцца ў артыкул 4 Кодэкса.

Да пункта 10.

Змяненні ў **артыкул 41 Кодэкса** ўнесены ў частцы ўдакладнення права творчых работнікаў атрымліваць даходы ад творчай дзейнасці незалежна ад формы яе ажыццяўлення (падпункт 2.4 пункта 2). Таксама нормы падпункта 1.1 пункта 1 прыведзены ў адпаведнасць з артыкулам 11 Закона Рэспублікі Беларусь ад 4 кастрычніка 1994 г. № 3254-ХІІ “Об общественных объединениях” і ўзгоднены з нормамаі артыкула 62 Кодэкса.

Да пункта 11.

Нормы пункта 1 **артыкула 43 Кодэкса** прыводзяцца ў адпаведнасць з пунктам 2 артыкула 1 Закона Рэспублікі Беларусь “О нормативных правовых актах” у часцы узгаднення тэрміна “лакальныя прававыя акты”.

Да пункта 12.

У пункт 4 **артыкула 46 Кодэкса** уносяцца дапаўненні, якія дазваляць удасканаліць работу па вядзенню пашпарта непрафесійнага (аматарскага) калектыву мастацкай творчасці. Так, канкрэтызуюцца звесткі аб знаходжанні пашпарта і яго захаванні.

Да пункта 13.

Дапаўненні ў **артыкул 48 Кодэкса** канкрэтызуюць межы дабраахвотнага ўдзелу ў непрафесійным (аматарскім) калектыве мастацкай творчасці. Так, удзел у калектыве магчымы ў вольны ад асноўнай працы або вучобы час. Такая трактоўка будзе садзейнічаць, у

першую чаргу, размежаванню дзейнасці вучэбных калектываў і працы педагогічных работнікаў ва ўстановах адукацыі ў сферы культуры і іншых арганізацыях культуры.

Да пункта 14.

У пункт 4 артыкула 51 Кодэкса ўносяцца змяненні ў частцы выключэння падпунктаў 4.3 і 4.11 бо за перыяд, якія прайшоў з часу прыняцця Кодэкса, у Рэспубліцы Беларусь перастаў існаваць такі тып арганізацый культуры як "творчыя майстэрні", а асобны тып арганізацый народных мастацкіх рамёстваў, зыходзячы з падхода вызначэння прадукцыі, якая можа быць аднесена да вырабаў народных мастацкіх рамёстваў, не можа існаваць.

У адпаведнасці з артыкулам 187 Кодэкса аднясенне прадукцыі арганізацый, індывідуальных прадпрымальнікаў і рамеснікаў да вырабаў народных мастацкіх рамёстваў праводзіцца экспертнай камісіяй па аднясенні прадукцыі да вырабаў народных мастацкіх рамёстваў. Таму на момант вырабу прадукцыі гаворыць аб тым, што гэтая прадукцыя з'яўляецца вырабам народных мастацкіх рамёстваў не магчыма, што у сваю чаргу цягне немагчымасць адзначэння арганізацыі, якая вырабляе гэтую прадукцыю, як арганізацыі народных мастацкіх рамёстваў.

Да пункта 15.

З улікам той акалічнасці, што прыналежнасць грамадскага аб'яднання да ліку творчых саюзаў вызначаецца на падставе яго статута і не патрабуе дадатковай фіксацыі, нормы пункта 2 артыкула 58 Кодэкса падлягаць выключэнню.

Выключэнне пункта 2 з артыкула 58 Кодэкса прывядзе да змянення структуры гэтага артыкула, таму законапраектам прапануецца новая рэдакцыя гэтага артыкула.

Да пункта 16.

У мэтах пашырэння магчымасцей развіцця творчых саюзаў праектам Закона прапануецца зафіксаваць права творчых саюзаў на ажыццяўленне акрамя творчай дзейнасці іншай культурнай дзейнасці па напрамку, прадугледжаным артыкулам 79 Кодэкса. Адпаведныя дапаўненні ўносяцца у артыкул 59 Кодэкса.

Да пункта 17.

Глава 11 дапоўняецца артыкулам 63¹, якім замацоўваецца практыка стварэння (арганізацыі) творчымі саюзамі майстэрняў (творчых майстэрняў), галерэй, выставачных залаў, студый, лабараторый (творчых лабараторый).

Гэта неабходна для ліквідацыі прававой нявызначанасці ў першую чаргу паняцця "творчая майстэрня" пры рэгуляванні арэндных адносін і

прымяненні нормаў Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 29 сакавіка 2012 г. № 150 “О некоторых вопросах аренды и безвозмездного пользования имуществом” (далее – Указ № 150). Так, згодна з падпунктам 1.1.2 пункта 1 дадатака 2 да Палажэння аб парадку вызначэння памеру арэнднай платы пры здачы ў арэнду капітальных пабудов (будынкаў, збудаванняў), ізаляваных памяшканняў, машына-месцаў, іх частак, зацверджанага Указам № 150, пры разліку стаўкі арэнднай платы да базавай стаўцы прымяняюцца каэфіцыент 0,1 за плошчы, арандаваныя творчымі саюзамі, іх арганізацыйнымі структурамі з правамі юрыдычнай асобы для размяшчэння майстэрняў, галерэй, выставачных залаў, студый, лабараторый, да 100 кв.метраў уключна.

Разам з тым, пры ажыццяўленні кантролю з боку кантралюючых і праваахоўных органаў узнікаюць пытанні, звязаныя з інтэр'ерамі, абстаноўкамі памяшканняў, у якіх змяшчаюцца майстэрні, галерэі, выставачныя залы, студыі, лабараторыі, аб дарэчнасці знаходжання ў дадзеных памяшкання асобных прадметаў мэблі, абсталявання, інвентара і іншых рэчаў. Каб урэгуляваць дадзеныя пытанні праектам Закона прапануецца дапоўніць Кодэкс адпаведнымі нормаў.

Да пункта 18.

У артыкул 68 Кодэкса ўводзіцца новы тэрмін і яго азначэнне “комплексная гісторыка-культурная каштоўнасць” у мэтах дэталізацыі і размежавання аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны і ліквідацыі прабелу ў прававым рэгуляванні адпаведных адносін.

Да пункта 19.

Абзац шосты артыкула 74 Кодэкса дапоўняецца словамі ”, за выключэннем выпадкаў, калі гэтыя аб’екты знаходзіліся ў іх карыстанні на 3 лютага 2017 г.“ у сувязі з неабходнасцю зафіксаваць існуючае палажэнне асобных матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, якія на момант уступлення ў сілу Кодэкса і да цяперашняга часу знаходзяцца ў карыстанні Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, іншых войск і воінскіх фарміраванняў Рэспублікі Беларусь.

Да пункта 20.

У мэтах забеспячэння адзінства тэрміналогіі з улікам удакладнення, якое ўносіцца ў падпункт 1.3 пункта 1 артыкула 1 Кодэкса (шляхам дапаўнення слоў ”, архітэктурныя, канструктыўныя“), адпаведныя дапаўненні ўносяцца ў пункт 4 артыкула 75, пункт 2 артыкула 103 і падпункт 1.3 пункта 1 артыкула 112 Кодэкса.

Да пункта 21.

У мэтах прывядзення нормаў артыкула 76 Кодэкса, які рэгулюе парадак увозу і (або) вывазу культурных каштоўнасцей, у адпаведнасці

з нормамаі Еўразійскага эканамічнага саюза і міжнароднымі дамовамаі Рэспублікі Беларусь у рамках Еўразійскага эканамічнага саюза, міжнароднымі дамовамаі Рэспублікі Беларусь з трэцімаі краінамаі, рашэннямаі Калегіі Еўразійскай эканамічнай камісіі прапанавана новая рэдакцыя гэтага артыкула.

У прыватнасці, прапанаваны механізм дэцэнтралізацыі ажыццяўлення адміністрацыйнай працэдуры па выдачы дазвольных дакументаў, пры якім выдача пісьмовых паведамленняў аб тым, што заключэнне (дазвольны дакумент) не патрабуецца, можа ажыццяўляцца структурнымі падраздзяленнямаі абласных выканаўчых камітэтаў і Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта, якія ажыццяўляюць дзержаўна-уладныя паўнамоцтвы ў сферы культуры. Такі падыход дазваляе зменьшыць адміністрацыйную нагрузку на заяўнікаў, дае магчымасць больш эфектыўна ажыццяўляць рознічны гандаль сучаснымі творамаі мастацтва пры правядзенні буйных рэгіянальных культурных мерапрыемстваў, на якіх фіксуецца значны турыстычны паток грамадзян, якія не толькі пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, але і за яе межамаі. Такое размеркаванне дазволіць павысіць турыстычны патэнцыял прымежных рэгіёнаў, у якіх уведзены безвізавы рэжым.

У адпаведнасці з парадкам перамяшчэння культурных каштоўнасцей, які вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, пры часовым вывазе гісторыка-культурных і культурных каштоўнасцей, уключаных у адзіны пералік тавараў, да якіх прымяняюцца меры нетарыфнага рэгулявання ў гандлі з трэцімаі краінамаі, які вызначаецца актамаі, што складае права Еўразійскага эканамічнага саюза, для арганізацыі выстаў, прэзентацый у трэціх краінах, ажыццяўлення рэстаўрацыйных работ і навуковых даследаванняў у трэціх краінах, ажыццяўлення гастрольна-канцэртнай дзейнасці і правядзення культурна-відовішчных мерапрыемстваў у трэціх краінах, а таксама выкарыстання ў судовых працэсах у трэціх краінах, механізм кантролю вяртання часова вывезеных каштоўнасцей адсутнічаў. З мэтай удасканалення работы па ахове культурных каштоўнасцей прапанавана адпаведныя нормы ўключыць у артыкул 76.

Да пунктаў 22 – 49.

Унясенне змяненняў у артыкулы Кодэкса, якія рэгулююць пытанні **аховы гісторыка-культурнай і археалагічнай спадчыны**, выклікана неабходнасцю ўдасканалвання парадку надання культурным каштоўнасцям статусу гісторыка-культурных каштоўнасцей і пазбаўлення іх такога статусу, а таксама карэктыроўкі асобных норм гэтых артыкулаў Кодэкса, звязаных з практыкай іх прымянення.

Змяненні ў **артыкул 82 Кодэкса**, а таксама ў артыкулы 13 і 14 Кодэкса ўносяцца ў мэтах вяртання Міністэрству культуры, мясцовым выканаўчым і распарадчым органам функцый па ажыццяўленню аглядаў нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, а таксама мясцовым органам – функцый па забеспячэнню выканання ўстаноўленых праектамі зон аховы рэжымаў утрымання і выкарыстання тэрыторый і зон аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей; фарміраванню комплексаў мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны ў рамках рэалізацыі рэгіянальных (абласных і раённых) праграм, і забеспячэнню іх выканання.

Унясенне дапаўнення ў **артыкул 83 Кодэкса** з адначасовай карэктыроўкай норм артыкулаў 1 і 68 Кодэкса дазволіць завяршыць урэгуляванне зместу паняццяў “гісторыка-культурная каштоўнасць” і “культурная каштоўнасць”, “гісторыка-культурная спадчына” і “культурная спадчына” і замацаваць іх розныя прававыя статусы.

Унясенне змяненняў у **артыкулы 84, 90, 93, 94, 96, 97 і 98 Кодэкса** звязана з пераглядам паўнамоцтваў дзяржаўных органаў па наданні культурнай каштоўнасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці і пазбаўленню такога статусу шляхам замацавання гэтых паўнамоцтваў за адным дзяржаўным органам-рэгулятарам – Міністэрствам культуры.

Даведачна. З моманту ўступлення ў сілу Кодэкса Дзяржаўны спіс нашырыўся 60 новымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі, з якіх статус гісторыка-культурнай каштоўнасці 41 культурнай каштоўнасці быў нададзены Міністэрствам культуры і толькі 19 – аблвыканкамам, у тым ліку 2 – Брэсцкім аблвыканкамам, 4 – Віцебскім аблвыканкамам, 8 – Гомельскім аблвыканкамам, 3 – Магілёўскім аблвыканкамам, 2 – Мінскім аблвыканкамам. Гомельскі аблвыканкам і Мінскім гарвыканкам не прынялі ні аднаго рашэння аб наданні статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Як паказвае практыка з 2017 года аблвыканкамы і Мінскі гарвыканкам амаль не ажыццяўляюць свае паўнамоцтвы ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны па ажыццяўленню мер, накіраваных на вылучэнне культурных каштоўнасцей для надання культурным каштоўнасцям статусу гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Унясенне адпаведных змяненняў у парадак разгляду прапаноў аб наданні культурным каштоўнасцям статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, а таксама прапаноў аб пазбаўленні гісторыка-культурнай каштоўнасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці дазволіць павысіць эфектыўнасць дзяржаўнай палітыкі ў гэтай сферы.

З улікам адзначанага, а таксама на падставе практыкі прымянення з 1992 года ўносяцца ўдакладненні па вызначэнню раздзелаў

Дзяржаўнага спіса і замацоўваюцца нормы аб парадку яго вядзення, вызначаныя падпунктамі 5.13 і 5.14 пункта 5 Палажэння аб Міністэрстве культуры, зацверджанага пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 17 студзеня 2017 г. № 40, згодна з якімі пры ўнясенні змяненняў у звесткі аб гісторыка-культурных каштоўнасцях Дзяржаўнага спіса захоўваецца дата і нумар рашэння дзяржаўнага органа аб наданні культурнай каштоўнасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці.

У мэтах удасканалення парадку пашырэння беларускіх аб'ектаў спадчыны ў спісах Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА пункт 2 **артыкула 99 Кодэкса** дапоўняецца часткамі наступнага зместу:

”Падрыхтоўку прапановы аб уключэнні гісторыка-культурнай каштоўнасці ў пералік каштоўнасцей культурнай і прыроднай спадчыны, размешчаных на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, якія могуць быць уключаны ў Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны, або Спіс сусветнай спадчыны, якая знаходзіцца пад пагрозай, забяспечвае мясцовы выканаўчы і распарадчы орган абласнога тэрытарыяльнага ўзроўню, на тэрыторыі якога знаходзіцца дадзеная гісторыка-культурная каштоўнасць, шляхам унясення ўзгодненнай з Міністэрствам культуры прапановы ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Падрыхтоўку прапановы аб уключэнні гісторыка-культурнай каштоўнасці ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якая мае патрэбу ў тэрміновай ахове, Рэпрэзентатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва забяспечвае Міністэрства культуры шляхам унясення ўзгодненнай з абласнымі (Мінскім гарадскім) выканаўчымі камітэтамі прапановы ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.“.

У **артыкулах 100 і 104 Кодэкса** словы ”комплекс або ансамбль матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей“ замяняюцца словамі ”комплексныя гісторыка-культурныя каштоўнасці“ у сувязі з удакладненнем наймення гісторыка-культурных каштоўнасцей з улікам увядзення ў Кодэкс гэтага новага паняцця і яго азначэння (у артыкул 68 Кодэкса).

У пункце 7 артыкула 100 Кодэкса таксама, зыходзячы з правапрымяняльнай практыкі норм Кодэкса, прадаўжаецца тэрмін унясення у пашпарт матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці змяненняў упаўнаважанымі мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі базавага тэрытарыяльнага ўзроўню ў выпадку змянення звестак аб гісторыка-культурных каштоўнасцях асобы да сямі календарных дзён.

Пункт 1 **артыкула 104 Кодэкса** дапаўняецца нормай аб забароне зносу (дэмантажу) нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей. Згодна з палажэннямі падпункта 1.1 пункта 1 артыкула 103 і пункта 1 артыкула 104 Кодэкса па прапанове Міністэрства культуры ў праект Кодэкса аб архітэктурнай, горадабудаўнічай і будаўнічай дзейнасці таксама ўключана такая норма.

Унясенне змяненняў у пункт 2 артыкула 104 Кодэкса зроблена з мэтай выключэння разгляду перамяшчэння гісторыка-культурных каштоўнасцей як крайняй меры, не звязанай з новым асваеннем гістарычных тэрыторый, калі рашэнне прапануецца без уліку захавання гісторыка-культурных каштоўнасцей, а дзеля магчымасці ўзвядзення на гістарычным месцы новых аб'ектаў. Такі прынцып супярэчыць асноўным палажэнням, прыведзеным у артыкулах 8 і 82 Кодэкса, а таксама ўводзінам Канвенцыі аб ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны ад 16 лістапада 1972 года.

Зацверджаныя Міністэрствам культуры ва ўстаноўленым парадку праекты зон аховы выяўляюць немагчымасць падзялення тэрыторый комплексных гісторыка-культурных каштоўнасцей на асобныя часткі, якія гістарычна звязаны. Такое падзяленне прывядзе да стварэння шматлікіх праектаў зон аховы замест аднаго, агульнага. Раздзяленне на асобныя праекты зон аховы не дазволіць забяспечыць выкананне пункта 1 **артыкула 105 Кодэкса**. У гэтай сувязі прапануецца выкласці пункт 2 артыкула 105 у новай рэдакцыі.

Тэрмін "тэрыторыя нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей" ужываецца ў палажэннях артыкула 105 Кодэкса, але не мае вызначэння. Тэрмін "тэрыторыя нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей" уводзіцца з мэтай вызначэння характарыстык асноўных комплексных гісторыка-культурных каштоўнасцей – гістарычных цэнтраў, ансамбляў, комплексаў, сядзібаў, паркаў, неад'емнай часткай якіх з'яўляецца гістарычная тэрыторыя.

У мэтах устанаўлення адзіных патрабаванняў да распрацоўкі праектаў зон аховы артыкул 105 Кодэкса дапаўняецца новым пунктам.

Шэрагавая гістарычная забудова з'яўляецца часткай навакольнага асяроддзя і вызначаецца праектамі зон аховы, як забудова якая стварае гістарычны характар тэрыторый на адным узроўні з аб'ектамі, якія ўключаны ў Дзяржаўны спіс. Акрамя таго, гэтыя аб'екты маюць адметныя духоўныя, дакументальныя, архітэктурныя вартасці і могуць быць прапанаваны для ўключэння ў Дзяржаўны спіс ва ўстаноўленым парадку. З гэтай мэтай пункт 4 артыкула 105 Кодэкса дадаецца неабходнымі словамі.

Артыкул 109 Кодэкса выкладаецца ў новай рэдакцыі ў сувязі з наступным.

Адсутнасць у існуючай рэдакцыі Кодэкса тэрміна ”навуковае абгрунтаванне“, разам з тым, што спасылка на гэты тэрмін адзначаны ў пункце 3 артыкула 84, пункце 1 артыкула 103, пункце 1 артыкула 104, пунктах 1 і 2 артыкула 109 Кодэкса. Неабходна адзначыць, што ў дзеючай рэдакцыі Кодэкса тэрміналогія ў цэлым прадстаўлена недастаткова, што, з прычыны спецыфічнасці многіх тэрмінаў у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны (якія нідзе больш не вызначаны), прыводзіць да памылковага трактавання асноўных паняццяў і стварае супярэчнасці ў працэсе ўзгаднення навукова-праектнай дакументацыі ў адпаведнасці з палажэннямі артыкула 119 Кодэкса, а таксама ў ходзе выканання работ.

У мэтах урэгулявання размяшчэння сродкаў вонкавай рэкламы на гісторыка-культурных каштоўнасцях з часткі другой пункта 3 **артыкула 110 Кодэкса** выключаюцца словы ”, як правіла,“.

Размяшчэнне сродкаў вонкавай рэкламы менавіта асобнымі літарамі толькі мінімізуе, але пры гэтым канчаткова не ліквідуе перашкоды для ўспрымання архітэктурнага рашэння фасада помніка архітэктуры. Такім чынам норма Кодэкса аб размяшчэнні на фасадах помнікаў архітэктуры рэкламы асобнымі літарамі з’яўляецца кампрамісным выключэннем з поўнай забароны на яе размяшчэнне на помніках архітэктуры, якая дазваляе мінімізаваць пагаршэнне ўспрымання архітэктурна-мастацкага рашэння фасадаў, створаных па задумцы архітэктара ў пэўную гістарычную эпоху. У сваю чаргу, наяўнае выключэнне ”як правіла, асобнымі літарамі“ было зафіксавана распрацоўшчыкамі Кодэкса ў мэтах нераспаўсюджвання уведзеных Кодэсам (пункт 3 артыкула 110) патрабаванняў (абмежаванняў) на сродкі вонкавай рэкламы, размешчаных да 3 лютага 2017 года.

Даведачна. Згодна з пунктам 17¹ Палажэння аб парадку размяшчэння сродкаў вонкавай рэкламы, зацверджанага пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 12 лістапада 2007 г. № 1497, тэрмін дзеяння дазволу на размяшчэнне тэхнічна складанага сродку вонкавай рэкламы (наддахавай рэкламнай канструкцыі, прызматрона, лайтпостэра з плошчай рэкламнага поля больш 2,16 квадратнага метра, ічыта з плошчай рэкламнага поля больш за 32 квадратных метраў, ічыта, электроннага табло і іншага), аб’ёмна-прасторавай рэкламнай канструкцыі павінен складаць не менш за пяць гадоў, на размяшчэнне лайтпостэраў з плошчай рэкламнага поля да 2,16 квадратнага метра ўключна, ічытоў з плошчай рэкламнага поля да 32 квадратных метраў ўключна, пілонаў і іншых сродкаў вонкавай рэкламы, якія замацоўваюцца на зямельным участку, – не менш за тры гады.

З улікам таго, што ў дазvole на размяшчэнне сродку вонкавай рэкламы вызначаны пэўны тэрмін, то ў гэты перыяд (пазначаны ў дазvole тэрмін) умовы ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці не павінны змяняцца. Такім чынам, распрацоўшчыкамі захаваны прынцып нераспаўсюджвання зваротнай сілы патрабаванняў (абмежаванняў), уведзеных Кодэксам.

У сувязі з тым, што заканадаўствам аб культуры дазваляецца рэалізацыя толькі навукова абгрунтаваных рашэнняў, праектная дакументацыя павінна адпавядаць навукова-даследчым вышуканням. Навукова-даследчыя вышуканні маюць прыкладную мэту, у адпаведнасці з якой прымаюцца тыя ці іншыя праектныя рашэнні. Навукова-даследчыя вышуканні ўключаюцца ў склад праектнай дакументацыі пры выкананні работ на нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях для ацэнкі адпаведнасці праекта вышуканням. Гэта пацвярджае ўнясенне змянення у пункт 2 **артыкула 113 Кодэкса**.

З мэтай удакладнення правядзення рамонтна-рэстаўрацыйных работ, а таксама спрашчэння правядзення работ па забеспячэнні належнага тэхнічнага і санітарнага стану гісторыка-культурных каштоўнасцей карэктуюцца **артыкул 114 Кодэкса** шляхам выкладання ў новай рэдакцыі.

Беларусь, як краіна, якая ратыфікавала Канвенцыю аб ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны 1972 года, прыняла абавязкі па захаванні аб'ектаў спадчыны з улікам Рэкамендацый па выкананню гэтай канвенцыі і іншых міжнародных дагавораў у гэтай сферы (Венецыянская хартыя 1965 года, Нарскі дакумент 1994 года і іншыя дагаворы), якімі адзначана неабходнасць захавання сапраўднасці помніка, як аднаго з асноўных яго адзначэнняў.

З мэтай удакладнення некаторых тэрмінаў, а таксама ўдакладнення работ, якія ажыццяўляюцца пры рэстаўрацыі аб'ектаў, прапануюцца адпаведныя змяненні ў падпункты 1.1 – 1.10 пункта 1 **артыкула 114 Кодэкса**.

Пры выкладанні новай рэдакцыі тэрміну “рэгенерацыя” словы “(у асноўным комплексе або ансамбля матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей)” выключаюцца ў сувязі з тым, што дзеючая рэдакцыя гэтага тэрміна з’яўляецца недакладнай. Рэгенерацыя можа распрацоўвацца для любых гісторыка-культурных каштоўнасцей, зыходзячы з існуючай горадабудаўнічай сітуацыі.

Тэрмін “рэканструкцыя” выкладаецца ў новай рэдакцыі з улікам норм праекта Кодекса аб архітэктурнай, горадабудаўнічай і будаўнічай дзейнасці. Тэрмінам “рэканструкцыя”, які прадугледжаны праектам

Кодэкса аб архітэктурнай, горадабудаўнічай і будаўнічай дзейнасці, указана на магчымасць дэмантажа не менш за 80% канструкцый будынкаў, што пры выкананні работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях прывядзе да фактычнай страты помніка архітэктурны. Такія дзеянні супярэчаць патрабаванням Кодэкса. Рашэнні па змяненні асноўных тэхніка-эканамічных паказчыкаў і параметраў, у тым ліку з павышэннем спажывецкіх якасцей, змяненне колькасці і плошчы памяшканняў, будаўнічага аб'ёму і (або) агульнай плошчы на нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей не могуць прымацца без навуковага абгрунтавання такіх рашэнняў. Галоўная мэта прыстасавання аб'екта спадчыны – яго захаванне за кошт выкарыстання. На гісторыка-культурных каштоўнасцях функцыя адпавядае помніку, а не помнік функцыі. Функцыі, якія вядуць да навукова неабгрунтаваных змяненняў гісторыка-культурных каштоўнасцей не адпавядаюць нормам заканадаўства аб культуры.

Азначэнне тэрміна “рэстаўрацыя” фармулявалася ў мэтах адпавядання міжнароднай практыцы. Па міжнародных нормах у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны аднаўленне першапачатковага погляду гісторыка-культурнай каштоўнасці не з'яўляецца мэтай рэстаўрацыі. Наадварот, такія дзеянні вядуць да страт гістарычна значных напластаванняў помніка архітэктурны (станоўчыя прыклады – Каложская царква ў г.Гродна, Спаса-Праабражэнская царква ў г.Полацку, адмоўны – страта аўтэнтычнасці пры правядзенні работ на Старым замку ў г.Гродна).

У новай рэдакцыі **артыкула 114 Кодэкса** ўводзяцца нормы, якія прадугледжваюць умовы выканання работ па бягучым рамонце матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (ажыццяўленне аўтарскага нагляду, наяўнасць праграмы работ).

Новай рэдакцыяй **артыкула 116 Кодэкса** ў перыяд ажыццяўлення кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, навукова-метадычнага кіраўніцтва пры выкананні рамонтна-рэстаўрацыйных работ, аўтарскага нагляду пры выкананні рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях у межах выканання работ устанавліваецца забарона замены грамадзяніна, у тым ліку індывідуальнага прадпрымальніка, які ажыццяўляе кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, навукова-метадычнае кіраўніцтва пры выкананні рамонтна-рэстаўрацыйных работ, аўтарскі нагляд пры

выкананні рамонта-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях. Устанаўленне гэтай забароны абумоўлена тым, што змена грамадзяніна, у тым ліку індывідуальнага прадпрымальніка, які мае пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонта-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, у ходзе выканання асобных работ на помніках вядзе да адсутнасці адказнасці гэтым спецыялістам за ход работ і, як вынік, страты помнікам яго адметных вартасцей. Разам з тым, улічваючы розныя розныя жыццёвыя сітуацыі, прадугледжваюцца выпадкі выключэнняў.

Таксама ў новай рэдакцыі гэтага артыкула змяшчаецца забарона на выкананне рамонта-рэстаўрацыйных работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях без ажыццяўлення аўтарскага нагляду. Устанаўленне гэтай забароны неабходна для фіксацыі фактаў адсутнасць ажыццяўлення аўтарскага нагляду на аб'ектах спадчыны для магчымасці прыцягнення да адміністрацыйнай адказнасці заказчыкаў за парушэнне парадку і (або) умоў выканання работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, прадугледжанай артыкулам 19.3 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях, паколькі на практыцы выяўляюцца такія выпадкі.

У пункце 13 **артыкула 117 Кодэкса** словы "шэсць месяцаў" прапануецца замяніць словамі "два гады". Павялічэнне строкаў дазволіць павысіць адказнасць грамадзяніна, у тым ліку індывідуальнага прадпрымальніка, які мае пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонта-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, за прапануемыя да ўзгаднення рашэнні і выкананне абавязкаў, прадугледжаных Кодэксам.

У мэтах неабходнасці дадатковага ўдзелу грамадзян, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, якія маюць пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонта-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях пры правядзенні работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях з мэтай паляпшэння якасці названых работ прапанавана карэкціроўка **артыкула 118 Кодэкса**.

У сувязі з адсутнасцю азначэння тэрміна "навукова-праектная дакументацыя", які ўжываецца ў **артыкуле 119 Кодэкса**, з мэтай аднастайнага разумення і прымянення нарматыўных прававых прадпісанняў пункт 1 гэтага артыкула прапануецца дапоўніць часткай з адпаведным тэрмінам.

З пункта 2 артыкула 119 Кодэкса выключаюцца словы ”знішчэння нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або стварэння пагрозы іх знішчэння, прычынення ім шкоды або стварэння пагрозы яе прычынення, пагаршэння іх тэхнічнага стану або стварэння пагрозы яго пагаршэння,“ у сувязі з тым, што знішчэнне гісторыка-культурных каштоўнасцей і пагаршэнне тэхнічнага стану каштоўнасцей забаронена Кодэксам.

У сувязі з тым, што ўласнікамі (карыстальнікамі) гісторыка-культурных каштоўнасцей з’яўляюцца не толькі юрыдычныя асобы і індывідуальныя прадпрымальнікі, а таксама і грамадзяне, якія не з’яўляюцца індывідуальнымі прадпрымальнікамі, ў мэтах удакладнення кола асоб, якім магчыма выдача заключэнне аб адпаведнасці прымаемай у эксплуатацыю нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, змяненні ўносяцца у пункт 2 артыкула 120 Кодэкса.

Даведачна. 21% гісторыка-культурных каштоўнасцей знаходзіцца ва ўласнасці фізічных асоб.

Змяненне у пункце 4 артыкула 125 Кодэкса мае рэдакцыйны характар.

У артыкуле 129 Кодэкса замацоўваецца выключэнне з агульнага правіла, згодна з якім пры выкананні на помніках археалогіі земляных і меліярацыйных работ, якія не з’яўляюцца рамонтна-рэстаўрацыйнымі работамі, Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі ў парадку, ёй устаноўленым, прызначаецца адказны за захаванне гісторыка-культурнай каштоўнасці пры навукова-метадычным кіраўніцтве, распрацоўцы мер па ахове помніка археалогіі і археалагічны нагляд. У гэтым выпадку ўдзел грамадзяніна, у тым ліку індывідуальнага прадпрымальніка, які мае пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, не патрабуецца.

Адсутнасць неабходнасці ўдзелу спецыяліста, які мае пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, абумоўлена тым, што адказнасць нясе спецыяліст-археалаг па адкрытаму лісту Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі.

У артыкуле 130 Кодэкса ўдакладняецца парадак узгаднення горадабудаўнічых праектаў. Так, законапраектам прапануецца ўстанавіць парадак, пры якім горадабудаўнічыя праекты, якія змяшчаюць звесткі аб

археалагічных аб'ектах, у тым ліку помніках археалогіі, падлягаюць узгадненню з Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі, а горадабудаўнічыя праекты, якія змяшчаюць звесткі аб іншых гісторыка-культурных каштоўнасцях, падлягаюць узгадненню з Міністэрствам культуры. Дадзеныя ўзгадненні з'яўляюцца арганізацыйнымі мерамі, накіраванымі на утрыманне і зберажэнне гісторыка-культурнай і археалагічнай спадчыны.

Да пунктаў 50 – 57.

Унясенне змяненняў у артыкулы Кодэкса, якія рэгулююць пытанні **бібліятэчнай справы**, выклікана наступнымі прычынамі.

Сучасная бібліятэка, з'яўляючыся шматфункцыянальнай арганізацыяй культуры, ажыццяўляе работу па сацыякультурнай дзейнасці. Дадзеная функцыя адлюстравана ў вызначэнні прапануемага тэрміна "бібліятэчны работнік" у **артыкуле 132 Кодэкса**.

Прапановы па змяненню **артыкула 138 Кодэкса** абумоўлены тым, што сёння многія бібліятэкі займаюцца алічбоўкай сваіх дакументаў з мэтай забеспячэння захаванасці аўтэнтчных арыгіналаў. Акрамя гэтага, бібліятэкі, органы навуковай інфармацыі, архівы, музеі і іншыя юрыдычныя асобы праводзяць дадатковыя прафілактычныя работы па фізічным захаванні дакументаў: рэстаўрацыю, пераплёт, дэзінфекцыю. Каб пазбегнуць стварэння дублетных копіяў дакументаў, рацыянальна выкарыстоўваць рэсурсы арганізацыі культуры, патрэбна каардынацыя і кааперацыя іх дзейнасці па забеспячэнні захаванасці бібліятэчных дакументаў.

У сувязі з тым, што вядзенне зводнага электроннага каталога сістэмы карпаратыўнай каталагізацыі і рэгіянальных зводных электронных каталогаў бібліятэк Беларусі з'яўляюцца важнай функцыяй Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, адпаведныя функцыі прапануецца адлюстраваць у пункце 3 артыкула 138 Кодэкса.

У сувязі з тым, што ў рамках аптымізацыі структуры ўстановы "Галоўны інфармацыйна-аналітычны цэнтр Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь" было прынята рашэнне аб ліквідацыі структурнага падраздзялення дадзенай установы адпаведныя змяненні ўносяцца ў **артыкул 139 Кодэкса**.

З мэтай забеспячэння захаванасці бібліятэчных фондаў, у тым ліку кніжных помнікаў і іншых найбольш каштоўных дакументаў, і рэгламентацыі іх уліку, лічым мэтазгодным унесці змяненні ў **артыкул 145 Кодэкса** ў частцы дапаўнення спосабаў фарміравання страхавога фонду (алічбоўка), а таксама дапаўнення, прадугледжваючы наданне Міністэрству культуры паўнамоцтваў на вызначэнне парадка ўліку, размяшчэння і захавання бібліятэчнага фонду.

Карэкціроўка пункта 1 **артыкула 146 Кодэкса** звязана з тым што сёння сэрвісы міжбібліятэчнага абанемента здзяйснююцца праз розныя формы бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання на аснове ўзаемавыкарыстання інфармацыйных і даведачна-бібліяграфічных рэсурсаў бібліятэк. Бібліятэкі прадстаўляюць дакументы або фрагменты дакументаў на розных носьбітах у часовае або пастаяннае карыстанне. Электронная дастаўка дакументаў з’яўляецца складанай часткай міжбібліятэчнага абанемента.

У пункце 1 **артыкула 147 Кодэкса** даецца вызначэнне дакументаабмена і пераразмеркавання дакументаў толькі як бязвыплатнай перадачы з адной бібліятэкі іншай бібліятэцы для папаўнення фонду. Практыка прымянення гэтай нормы значна шырэй. Дакументаабмен і пераразмеркаванне дакументаў можа здзяйсняцца не толькі паміж бібліятэкамі, але і іншымі суб’ектамі культурнай дзейнасці, якія зацікаўлены ў іх папаўненні. Таму адпаведнае дапаўненне ўносіцца ў азначэнне тэрміну “дакументаабмен і пераразмеркаванне дакументаў”.

Бібліятэкі забяспечваюць абслугоўванне карыстальнікаў праз глабальную камп’ютэрную сетку Інтэрнэт. Таму ў паўсядзённае жыццё бібліятэкараў і ў дзяржаўную статыстыку ўвайшло такое паняцце, як віртуальны (аддалены) карыстальнік. З мэтай павышэння мабільнасці і цыфравізацыі сферы аказання паслуг бібліятэкамі, а таксама абароны аўтарскіх праў і сумежных праў прапануецца ўнесці адпаведныя змены ў **артыкулы 148 і 150 Кодэкса**.

Да пунктаў 58 – 70.

Змяненні ўносяцца ў артыкулы Кодэкса, якія рэгулююць пытанні **музейнай справы**, па наступным прычынам.

Удакладняюцца нормы падпунктаў 2.10 і 2.11 пункта 2 **артыкула 154 Кодэкса** ў частцы выкарыстання паняццяў “нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці” і “нематэрыяльныя культурныя каштоўнасці”.

У мэтах аднясення макетаў і муляжоў біялагічных і геалагічных аб’ектаў і іншых прыродазнаўчых гістарычных прадметаў не да рэчавага тыпу, а да адпаведных прыродазнаўчых калекцый і удакладнення тэрміналогіі Кодэкса прапануецца ўнясенне змяненняў у **артыкул 155 Кодэкса**.

Для забеспячэння дзейнасці музеяў ствараецца вялікая колькасць камісій і саветаў, якія зараз не акрэслены ў Кодэксе, у сувязі з чым спатрэбілася карэкціроўка **артыкулаў 157, 159, і 178 Кодэкса**.

У мэтах выключэння рознага тлумачэння нарматыўных прававых прадпісанняў і ліквідацыі ўнутраных супярэчнасцяў прапануецца

карэкціроўка пунктаў 1 і 2 **артыкула 164 Кодэкса** ў частцы замацавання за музеямі абавязкаў устанаўлення правілаў наведвання і абслугоўвання наведвальнікаў.

Згодна з пунктам 4 артыкула 161 Кодэкса музеі класіфікуюцца па профілях: гістарычны, прыродазнаўчы, мастацкі, літаратурны. У гэтай сувязі падпункт 2.1 пункта 2 **артыкула 165 Кодэкса** прыводзіцца ў адпаведнасць з класіфікацыяй музеяў.

Улічана прапанова Гродзенскага аблвыканкама, Рэспубліканскага савета дырэктараў музеяў аб ўдакладненні выкарыстання фармуліроўкі ”права бясплатнага (ільготнага) наведвання музея“ у **артыкуле 181 Кодэкса**.

Артыкул 184 Кодэкса выкладаецца ў новай рэдакцыі з мэтай удакладнення парадку падрыхтоўкі навукова-праектнай дакументацыі і пераліку дакументаў, якія накіроўваюцца на рэцэнзаванні адпаведным арганізацыям, а таксама ўстанаўліваецца неабходнасць рэцэнзавання архітэктурна-мастацкага рашэння пастаяннай экспазіцыі.

Змяненні ў **артыкул 185 Кодэкса** ўносяцца ў мэтах удакладнення тэрміналогіі (падпункты 2.1 і 2.2 артыкула) і парадку стварэння часовых экспазіцый ўдакладніць з улікам практыкі работы.

Да пунктаў 71 – 79.

Унясенне змяненняў у артыкулы Кодэкса, якія рэгулююць пытанні **народных мастацкіх рамёстваў**, абумоўлена наступным.

З улікам мэтазгоднасці надання асобных гарантый развіцця рамесніцкай дзейнасці ў накірунку мастацкіх традыцый у пункце 2 **артыкула 187 Кодэкса** паняцце ”традыцыі народных мастацкіх рамёстваў“ замяняецца паняццем ”традыцыі народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва“. Пры гэтым, першаснае значэнне надаецца мастацкім традыцыям, якія праяўляюцца праз вобразы, выявы, іншыя мастацкія сродкі выразнасці, якія забяспечваюць нацыянальную самабытнасць, выцяснюючы традыцыі рамесніцкай дзейнасці, якія абапіраюцца ў першую чаргу на віды рамесніцкай дзейнасці, тэхнікі і тэхналогіі вырабу прадметаў дэкаратыўна-прыкладнага прызначэння.

Адпаведныя змяненні ў мэтах забеспячэння адзінства тэрміналогіі ў часцы выкарыстання паняцця ”традыцыі народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва“ унесены таксама ў **артыкулы 189, 191, 193 – 197 Кодэкса**.

Змяненні ў пункце 4 артыкула 187 Кодэкса дазваляць удасканаліць вызначэнне арганізацый, якія могуць займацца вытворчасцю прадукцыі, якая можа быць аднесена да вырабаў народных мастацкіх рамёстваў, і арганізацый культуры, якія закліканы ствараць умовы для заняткаў мастацкай творчасцю. Так, не любая арганізацыя, прадукцыя якой

аднесена да вырабаў народных мастацкіх рамёстваў, з'яўляецца арганізацыяй народных мастацкіх рамёстваў, а тым больш арганізацыяй культуры. У сувязі з выключэннем з артыкула 51 Кодэкса такога тыпа арганізацыі культуры як арганізацыя народных мастацкіх рамёстваў **артыкул 192 Кодэкса** выключаецца і ўносяцца змяненні ў **артыкулы 187 – 194, 197 Кодэкса**.

У абзац шосты **артыкула 188 Кодэкса** змяненні ўносяцца ў мэтах забеспячэння адзінства тэрміналогіі з улікам змяненняў, якія ўносяцца ў артыкулы 4 і 76 Кодэкса ў частцы выкарыстання фармулёўкі “міжнародна-прававыя акты, якія складаюць права Еўразійскага эканамічнага саюза”.

Змяненні і дапаўненні ў **артыкул 189 Кодэкса** закліканы ўдасканаліць парадак надання статусу народнага майстра. Так, падкрэсліваецца, што статус народнага майстра можа быць нададзены майстру народных мастацкіх рамёстваў, вырабы якога створаны ў адпаведнасці з традыцыямі народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, або грамадзяніну, які стварае творы ў адпаведнасці з традыцыямі выяўленчага мастацтва.

Таксама ў залежнасці ад узросту асобы канкрэтызуецца пэўны перыяд, на які ей можа быць нададзены статус народнага майстра (новая рэдакцыя пункта 6 артыкула 189 Кодэкса). Пры гэтым у мэтах гарантыі паслядоўнай і сістэмнай працы ў галіне народнай творчасці асобы, якой аднойчы гэты статус быў дадзены, законапраектам прапануецца прадугледзець трохгадовы тэрмін дзеяння статусу.

Зключэнне экспертнай камісіі па народных мастацкіх рамёствах аб наданні статусу народнага майстра прапануецца замацоўваць рашэннем Міністэрства культуры, якое павінна быць прынята не пазней за трыццаць каляндарных дзён з дня выдачы заключэння аб наданні статусу народнага майстра (новая рэдакцыя пункта 9 артыкула 189 Кодэкса).

Да пунктаў 80 і 81.

Унясенне змяненняў у артыкулы Кодэкса, якія рэгулююць пытанні **кінематаграфічнай дзейнасці**, выклікана наступнымі прычынамі.

У **артыкуле 203 Кодэкса** карэктуюцца тэрміны “фільм” і “фільм у анімацыйнай форме” шляхам устанаўлення дадатковых патрабаванняў (выверанасць сюжэта і драматургічнай канструкцыяй, пазначанасць мастацкімі вобразамі) да твораў, якія могуць быць аднесены да фільмаў, фільмаў у анімацыйнай форме.

У **артыкуле 207 Кодэкса**, зыходзячы з практыкі, падаўжаецца тэрмін уключэння звестак аб фільме ў Дзяржаўны рэгістр фільмаў па выніках яго класіфікацыі.

Да пунктаў 82 – 90.

Унясенне змяненняў у артыкулы Кодэкса, якія рэгулююць пытанні арганізацыі і правядзенні **культурных мерапрыемстваў**, абумоўлена наступным.

У частцы першай **артыкула 209 Кодэкса** ўдакладняецца тэрмін “культурнае мерапрыемства” з улікам развіцця камунікацыйных і інфармацыйных тэхналогій.

Карэкціроўка часткі першай пункта 5 **артыкула 209 Кодэкса** выклікана неабходнасцю ўстанаўлення адзінага падыходу да вызначэння кампетэнцыі на зацвярджэнне парадку арганізацыі і правядзення культурных мерапрыемстваў.

Згодна пункту 5 згаданага артыкула гэты парадак зацвярджае Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь. Разам з тым, у пастанове Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 2 красавіка 2015 г. № 263 “Аб правядзенні на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь асобных цэнтралізаваных культурных мерапрыемстваў” такога парадку няма. Акрамя таго, не ўсе цэнтралізаваныя культурныя мерапрыемствы, пералічаныя ў Пераліку асобных міжнародных і рэспубліканскіх цэнтралізаваных культурных мерапрыемстваў, зацверджаным дадзенай пастановай, рэгулююцца актамі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

У падпункце 4.1 пункта 4 **артыкула 210 Кодэкса** вызначана кампетэнцыя арганізатара культурнага мерапрыемства пры неабходнасці зацвярджаць парадак арганізацыі і правядзення такіх мерапрыемстваў (уключаючы і культурныя мерапрыемствы, прызначаныя ў пастанове Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 2 красавіка 2015 г. № 263). У выніку з’яўляецца прававая нявызначанасць, якую прапануецца ліквідаваць шляхам замацавання кампетэнцыі на вызначэнне парадку правядзення ўсіх культурных мерапрыемстваў за іх арганізатарам.

З улікам аналізу практыкі работы па арганізацыі і правядзенні культурна-відовішчных мерапрыемстваў, а таксама прапаноў упраўленняў культуры (галоўных упраўленняў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі) аблвыканкамаў, Мінгарвыканкама, тэатральна-відовішчных арганізацый рэспубліканскага падпарадкавання прапанаваны шэраг змяненняў і дапаўненняў у главу 22 Кодэкса, накіраваных на удасканаленне практыкі выдачы пасведчанняў на права арганізацыі і правядзення культурна-відовішчных мерапрыемстваў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (далей – гастрольных пасведчанняў).

У прыватнасці, **артыкул 209 Кодэкса** дапаўняецца **пунктам 7**, у адпаведнасці з якім мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы, на тэрыторыі якіх праводзяцца культурна-відовішчныя мерапрыемствы,

забяспечваюць выкананне заканадаўства пры правядзенні культурна-відовішчных мерапрыемстваў.

У заканадаўстве аб культуры адсутнічае азначэнне паняцця ”запрашальны білет на наведванне культурнага мерапрыемства “, што выклікае цяжкасці пры ажыццяўленні фінансавай дзейнасці арганізатараў культурных мерапрыемстваў і ў ходзе кантроля за яе ажыццяўленнем з боку кантралюючых і праваахоўных органаў. Таму адпаведнае азначэнне ўводзіцца ў пункт 1 артыкула 1 Кодэкса. Таксама падпунктам 4.3 пункта 4 артыкула 210 Кодэкса надаецца права арганізатару культурнага мерапрыемства пры неабходнасці вызначаць колькасць запрашальных білетаў на наведванне культурнага мерапрыемства.

У артыкуле 213 Кодэкса ўдакладнена азначэнне асоб, якія адносяцца да беларускіх выканаўцаў, а таксама дадзена азначэнне паняцця ”культурна-відовішчнага мерапрыемства, якое праводзіцца для ўласных патрэб“.

У артыкуле 214 Кодэкса у мэтах стымулявання дзейнасці дзяржаўных арганізацый культуры па правядзенні культурна-відовішчных мерапрыемстваў і з улікам шматлікіх зваротаў ад кіраўнікоў гэтых арганізацый дзяржаўным арганізацыям культуры прадастаўлена права правядзення культурна-відовішчных мерапрыемстваў без атрымання пасведчанняў на права арганізацыі і правядзення культурна-відовішчнага мерапрыемства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (далей - пасведчанні).

Праектам Закона таксама прадугледжана, што ў выпадку арганізацыі культурна-відовішчнага мерапрыемства некалькімі арганізатарамі, адзін з якіх вызвалены ад атрымання пасведчання, іншыя арганізатары таксама вызваляюцца ад атрымання пасведчання.

У сувязі са змяненнем Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь дзяржаўныя арганізацыі культуры для арганізацыі культурна-відовішчных мерапрыемстваў вымушаны браць пасведчанне, а таксама плаціць пошліну за яго атрыманне, калі ў мерапрыемстве прымае ўдзел замежны выканаўца. Дадзеная практыка дрэнна ўплывае на рэпертуар калектываў, іх пазабюджэтную дзейнасць. Вызваленне дзяржаўных арганізацый культуры ад атрымання пасведчання станоўча паўплывае на выкананне паказчыкаў Дзяржаўнай праграмы ”Культура Беларусі“ і павышэнне ўзроўню даходаў ад пазабюджэтнай дзейнасці.

З улікам практыкі работы тэатральна-відовішчных арганізацый у эпідэмічнай сітуацыі ў законапраект уключаны артыкул 215¹, які рэгламентуе пытанні дзеяння пасведчанняў пры наступленні форс-мажорных абставін.

У артыкуле 216 Кодэкса:

ўдакладнены выпадкі, пры наступленні якіх арганізатар культурна-відовішчнага мерапрыемства абавязаны спыніць гэае мерапрыемства (новая рэдакцыя падпункта 2.5 пункта 2);

вызначаны абставіны, пры наступленні якіх арганізатар культурна-відовішчнага мерапрыемства можа адмяніць гэае мерапрыемства (новая рэдакцыя пункта б).

З улікам шырокага распаўсюджвання практыкі набыцця ўваходных білетаў з выкарыстаннем паслуг электронных білетных аператараў **артыкул 217 Кодэкса** дапоўнены нормамі, якія прадугледжваюць выплату кошту ўваходных білетаў без уліку камісійнага збору электронных білетных аператараў, камісійнага збору за браніраванне ўваходнага білета і іншых выдаткаў, якія не ўваходзяць у кошт уваходнага білета, паколькі гэтыя зборы з'яўляюцца платай за аказаныя аператарамі паслугі.

Таксама прапануецца для удасканалення тэрміналагічнага апарата тэрмін "выплата грашовай кампенсацыі кошту ўваходных білетаў" замяніць на больш дакладны – "вяртанне кошту ўваходнага білета". Гэта выклікана тым, што кампенсацыя – гэа асобнае патрабаванне, узнікшае ў сувязі з нейкімі маёмаснымі стратамі. У выпадку набыцця білетнай прадукцыі магчыма казаць пра яе як фактычны доказ аплаты пакупніком некаторых паслуг, якія прадстаўляюцца арганізацыямі культуры насельніцтву, а ў выпадку немагчымаці скарыстацца такімі паслугамі мае месца вяртанне іх кошту.

Таксама на аснове аналізу практыкі работы тэатральна-відовішчных арганізацый прапануецца павялічаны тэрмін звароту грамадзян за вяртаннем кошту ўваходнага білета (з 7 до 14 дзён, пры форс-мажорных абставінах – на працягу не пазней чым 30 дзён з моманта узнікнення форс-мажорных абставін) – не пазней чым за 30 каляндарных дзён з моманту падачы заявы, пры форс-мажорных абставінах – не пазней, чым за 60 каляндарных дзён.

Пункт 2 **артыкула 220 Кодэкса** па аналогіі з пунктам 1 гэтага артыкула дапаўняецца частай другой, у якой вызначаюцца мерапрыемства, якія могуць праводзіцца ў рамках свята.

Да пункта 91.

Дапаўненні ў **артыкул 236 Кодэкса** вызначаюць умовы для прыняцця рашэння аб стварэнні або арганізацыі творчай дзейнасці клубных фарміраванняў. Улічваючы, што вынік і эфектыўнасць работы клубнага фарміравання як суб'екта культурнай дзейнасці не залежаць ад колькасці яго ўдзельнікаў, а падпарадкаваны у большай ступені рэалізацыі творчых задач, дапаўненнем вызначана, што колькасць

удзельнікаў клубнага фарміравання павінна адпавядаць жанраваму накірунку, формам і характару творчай дзейнасці пры фарміраванні рэпертуару, выкананні твораў мастацтва, вырашэнні мастацкіх задач, правядзенні вучэбна-творчай, рэпетыцыйнай, канцэртнай і выставачнай дзейнасці, садзейнічаць творчаму развіццю клубнага фарміравання.

Адначасова, улічваючы, што змест і мэты дзейнасці гурткоў і аматарскіх аб'яднанняў (клубаў па інтарэсах) адрозніваюцца ад ішніх відаў клубных фарміраванняў, устанаўліваецца іх мінімальная колькасць у залежнасці ад месца іх дзейнасці: у сельскіх населеных пунктах – не менш за 5 чалавек, у іншых населеных пунктах – не менш за 10 чалавек.

Улічваючы, што заняткі ў клубным фарміраванні з'яўляюцца вынікам творчай дзейнасці яго ўдзельнікаў і вынікам выканання дамоўных адносін паміж кіраўніком клубнага фарміравання (работнікам) і яго наймальнікам, вызначана, што перыядычнасць і працягласць заняткаў у клубным фарміраванні вызначаюцца самастойна кіраўніком клубнага фарміравання і зацвярджаюцца кіраўніком арганізацыі, на базе якой існуе клубнае фарміраванне.

Абгрунтаванне да артыкула 2 праекта Закона.

Пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 24 чэрвеня 2011 г. № 23 "Об установлении перечня видов культурных ценностей, освобождаемых от налога на добавленную стоимость при их ввозе на территорию Республики Беларусь, а также при реализации на территории Республики Беларусь" (далее – постанова № 23) была распрацавана ў адпаведнасці з падпунктамі 2.1 і 2.2 пункта 2, для выканання пункта 7 Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 14 красавіка 2011 г. № 145. Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 11 ліпеня 2012 г. № 312 названыя падпункты былі выключаны і пытанні падаткаабкладання абаротаў па рэалізацыі культурных каштоўнасцей на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і вызвалення ад падатку на дабаўленую вартасць пры ўвозе на тэрыторыю Рэспублікі Беларусь культурных каштоўнасцей былі выведзены з-пад дзеяння Указа № 145 і, такім чынам, зніклі прававыя падставы для прымянення норм пастановы № 23.

Падставай для вызвалення ад падатку на дабаўленую вартасць, у тым ліку пры ўвозе тавараў, якія адносяцца да культурных каштоўнасцей, з'яўляецца заключэнне Міністэрства культуры аб аднясенні тавараў да культурных каштоўнасцей. Названае заключэнне выдаецца ў дачыненні тавараў, якія ўключаны ў раздзел 2.20 "Культурныя каштоўнасці, дакументы нацыянальных архіўных фондаў, арыгіналы архіўных дакументаў" пераліку тавараў, у дачыненні якіх

вызначаны дазвольны парадак увозу на мытную тэрыторыю Еўразійскага эканамічнага саюза і (або) вывазу з мытнай тэрыторыі Еўразійскага эканамічнага саюза, зацверджанага Рашэннем Калегіі Еўразійскай эканамічнай камісіі ад 21 красавіка 2015 г. № 30 "О мерах нетарифного регулирования" (далее – пералік 2.20). Пералік культурных каштоўнасцей, зацверджаны пастановай № 23, у значнай меры дубліруе наймення тавараў з пераліку 2.20. Каб пазбегнуць лішніх норм, мэтазгодна спасылацца на пералік тавараў, зацверджаны міжнародным дакументам, і ў далейшым для мэт аптымізацыі колькасці нарматыўных прававых актаў, якія рэгулююць пытанні аднясення тавараў, якія ўвозяцца на тэрыторыю Рэспублікі Беларусь, да катэгорыі культурных каштоўнасцей, прызнаць названую пастанову страціўшым сілу.

У адпаведнасці з часткай другой пункта 1 артыкула 3 Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далее – ПК) уключэнне палажэнняў, якія рэгулююць пытанні падаткаабкладання, у другія акты заканадаўства забараняецца, калі іншае не вызначана гэтым Кодэксам або Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, у сувязі гэтым ўключэнне такіх палажэнняў у Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры з'яўляецца немагчымым. Пры гэтым варта адзначыць, што ў цяперашні час ад дзяржаўнай пошліны за выдачу пасведчання на права арганізацыі і правядзення культурна-відовішчнага мерапрыемства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь вызваляюцца арганізатары культурна-відовішчных мерапрыемстваў з удзелам толькі беларускіх выканаўцаў і дзяржаўныя арганізацыі культуры (падпункт 10.30 пункта 10 артыкула 285 ПК). Паколькі праектам прапануецца даць дзяржаўным арганізацыям культуры права правядзення культурна-відовішчных мерапрыемстваў без атрымання такога пасведчання, выключэнню з ПК падлягае таксама ільгота па дзяржаўнай пошліне для гэтых арганізацый, а, у сваю чаргу, ільгота для арганізатара культурна-відовішчнага мерапрыемства з удзелам толькі беларускіх выканаўцаў прывязана да самага мерапрыемства, а не да суб'ектнага складу плацельшчыкаў дзяржаўнай пошліны. Такім чынам, незалежна ад колькасці арганізатараў мерапрыемства, калі ў такім мерапрыемстве прымаюць удзел толькі беларускія выканаўцы, ільгота па дзяржаўнай пошліне будзе давацца кожнаму з яго арганізатараў.

З улікам практыкі работы тэатральна-відовішчных арганізацый у эпідэмічнай сітуацыі ў законапраект уключаны артыкул 215¹, які рэгламентуе пытанні дзеяння гастрольных пасведчанняў пры наступленні форс-мажорных абставін. Так у выпадку, калі ў выніку форс-мажорных абставін правядзенне культурна-відовішчнага мерапрыемства робіцца немагчымым, структурнаму падраздзяленню

мясцовага выканаўчага і распарадчага органа абласнога тэрытарыяльнага ўзроўню, якое ажыццяўляе дзяржаўна-ўладныя паўнамоцтвы ў сферы культуры, якое выдала пасведчанне на права арганізацыі і правядзення культурна-відовішчнага мерапрыемства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, прадстаўляецца права на падставе заявы арганізатара мерапрыемства прызнаць выдадзенае пасведчанне несапраўдным. Прызнанне несапраўдным пасведчання служыць падставай для вяртання або заліку дзяржаўнай пошліны ў полным аб'ёме. Для замацавання гэтага права праектам Закона прапанавана ўнесці адпаведнае дапаўненне ў артыкул 292 ПК.

4. Вынікі аналізу:

4.1. актаў заканадаўства, якія адносяцца да прадмета прававога рэгулявання праекта, і практыкі іх прымянення

За выдачу пасведчання, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам, арганізатар культурна-відовішчнага мерапрыемства выплачвае дзяржаўную пошліну ў памеры, устаноўленым пунктам 103 дадатку 22 да Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь. Парадак выплаты дзяржаўнай пошліны за выдачу пасведчання на правядзенне культурна-відовішчнага мерапрыемства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь устаноўлены артыкуламі 284, 285, 290 Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь, падставы для вяртання або заліку дзяржаўнай пошліны – артыкулам 292 Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь. Разам з тым у названых артыкулах не рэгламентаваны выпадкі анулявання пасведчання ці прызнання яго страціўшым сілу і, адпаведна, вяртання або заліку дзяржаўнай пошліны ў выпадку наступлення форс-мажорных абставін;

4.2. актаў заканадаўства замежных дзяржаў, якія адносяцца да прадмета прававога рэгулявання праекта, і практыкі іх прымянення: няма;

4.3. міжнародных дамоваў Рэспублікі Беларусь і іншых міжнародна-прававых актаў, якія змяшчаюць абавязацельствы Рэспублікі Беларусь, якія адносяцца да прадмета прававога рэгулявання праекта, і практыкі іх прымянення: няма;

4.4. на прадмет адпаведнасці праекта міжнародным дагаворам і іншым міжнародна-прававым актам, якія адносяцца да адпаведнай сферы прававога рэгулявання: няма.

5. Інфармацыя, якая адлюстроўваецца ў адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь ад 23 ліпеня 2008 г. № 421-3 "О международных договорах Республики Беларусь"

Канвенцыя аб ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны 1972 г., Канвенцыя аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны 2003 г., рэкамендацыі па выкананні гэтых канвенцый.

6. Вынікі навуковых даследаванняў у галіне права, публікацыі ў сродках масавай інфармацыі, глабальнай кампутарнай сеткі Інтэрнэт, звароты грамадзян і юрыдычных асоб, якія адносяцца да прадмета прававога рэгулявання праекта: не праводзіліся.

7. Усебаковы і аб'ектыўны прагноз меркаваных наступстваў прыняцця (выдання) нарматыўнага прававога акта, у тым ліку адпаведнасць праекта сацыяльна-эканамічным патрэбам і магчымасцям грамадства і дзяржавы, мэтам ўстойлівага развіцця, а таксама вынікі ацэнкі рэгулюючага уздзеяння

Праект Закона дазваляе скарэктаваць Кодэкс з улікам існуючых умоў, забяспечыць эфектыўнае функцыянаванне арганізацый культуры ў сучасных абставінах. Праект Закона не ўплывае на прававы статус грамадзян, працэс іх узаемадзеяння з дзяржаўнымі органамі (арганізацыямі). Яго прыняцце адпавядае сацыяльна-эканамічным патрэбам і магчымасцям грамадства і дзяржавы, мэтам устойлівага развіцця, і не прывядзе да ўзнікнення якіх-небудзь негатыўных сацыяльных і экалагічных наступстваў, звязаных з яго рэалізацыяй.

8. Інфармацыя аб выніках публічнага абмеркавання праекта і разгляду заўваг і (або) прапаноў якія паступілі пры гэтым

Праект Закона быў накіраваны на абмеркаванне шырокаму колу арганізацый і ўстаноў культуры, грамадскіх аб'яднанняў у сферы культуры і аховы гісторыка-культурнай спадчыны, якія прымалі актыўны ўдзел у рабочых групах Міністэрства культуры па фарміраванні выніковага тэксту Кодэкса, дзе былі ўлічаны прапановы, якія паступілі ад іх.

Акрамя таго, праект Закона для грамадскага абмеркавання размешчаны ў глабальнай сетцы Інтэрнэт на сайце “Правовой форум Беларусі”.

Заўваг і прапаноў па выніковым тэксце праекта Закона ад названых грамадскіх аб'яднанняў (у тым ліку аб'яднанняў прадпрымальнікаў) не паступіла.

Такім чынам, у праект Закона ўключаны новыя нормы, якія патрабуюць свайго замацавання і рэалізацыі з улікам існуючай правапрымяняльнай практыкі, улічаны паступілі шматлікія прапановы ад арганізацый культуры, прадстаўнікоў грамадскіх аб'яднанняў у сферы культуры, у тым ліку аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

9. Кароткі змест змяненняў, якія падлягаюць унясенню ў нарматыўныя прававыя акты, праектаў, якія падлягаюць

падрыхтоўцы, а таксама пералік нарматыўных прававых актаў (іх структурных элементаў), якія падлягаюць прызнанню страціўшымі сілу ў сувязі з прыняццем (выданнем) нарматыўнага прававога акта

У сувязі з прыняццем Закона Рэспублікі Беларусь “Аб змяненні кодэксаў” падлягаюць:

унясенню змяненняў:

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26 красавіка 2010 г. № 200 «Об административных процедурах, осуществляемых государственными органами и иными организациями по заявлениям граждан»;

пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 17 студзеня 2017 г. № 40 “Вопросы Министерства культуры”;

пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 2 красавіка 2015 г. № 263 “О проведении на территории Республики Беларусь отдельных централизованных культурных мероприятий”;

падрыхтоўцы пастановы Міністэрства культуры:

аб зацвярджэнні формы прапановы аб наданні нематэрыяльнай культурнай каштоўнасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці;

аб унясенні змяненняў у пастановы Міністэрства культуры ад 28 снежня 2016 г. № 89 “Аб устанаўленні форм пашпарта матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці і ахоўнай дошкі і прызнанні страціўшымі сілу некаторых пастановаў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь“ і ад 28 снежня 2016 г. № 90 “Аб устанаўленні формы ахоўнага абавязацельства“;

аб парадку распрацоўкі праектаў зон аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей;

аб зацвярджэнні формы рэстаўрацыйнага задання на распрацоўку навукова-праектнай дакументацыі і правядзенне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на гісторыка-культурнай каштоўнасці;

аб зацвярджэнні формы навукова-рэстаўрацыйнай спарваздачы аб выкананых работах, складзенай асобай, на якую ўскладзены абавязак кіраўніцтва навукова-праектнай дакументацыі;

аб парадаку ўліку, размяшчэння і захавання бібліятэчнага фонду;

прызнанню страціўшымі сілу:

пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 24 чэрвеня 2011 г. № 23 “Об установлении перечня видов культурных ценностей, освобождаемых от налога на добавленную стоимость при их ввозе на территорию Республики Беларусь, а также при реализации на территории Республики Беларусь“;

загад Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 28 жніўня 1998 г. № 300 “Аб зацвярджэнні інструкцыі па ўліку і захаванасці бібліятэчных фондаў у Рэспубліцы Беларусь”.

Міністр культуры
Рэспублікі Беларусь

А.М.Маркевіч